

Privatinės teisės užduotis

2024 m. kovo 8 d.

Ieškovas Petraitis, gyv. Trakuose, pateikė teisme ieškinį atsakovei OPAPA televizijai, kurios buveinė Vilniuje, ir atsakovui Jonaičiui, gyv. Alytuje, prašydamas pripažinti, kad minėtos OPAPA televizijos laidoje „Žinios“ viešai transliuoto reportažo metu, taip pat šio reportažo metu paskelbtame interviu su atsakovu Jonaičiu atsakovai paskelbė apie ieškovą tikrovės neatitinkančią informaciją, t.y. jog ieškovas, apsipirkdamas prekybos centre Alytuje, iškoneveikė necenzūriniais žodžiais prekybos centro prekybos salės darbuotoją Jonaitį, tyčia sudaužė butelį brangaus gėrimo, neatlygino padarytos žalos, tokiu būdu pažeisdami ieškovo garbę ir orumą. Taip pat prašė įpareigoti atsakovę OPAPA televiziją per keturiolika kalendorinių dienų po teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos OPAPA televizijos eteryje laidos „Žinios“ metu paskelbti apie ieškovą pateiktos neigiamos informacijos kaip neatitinkančios tikrovės ir žeminančios ieškovo garbę, orumą bei reputaciją, paneigimą. Prašė priteisti iš atsakovų solidariai 5 000 eur turtinės žalos ir 100 000 eur neturtinės žalos, taip pat patirtas bylinėjimosi išlaidas, kurios už ieškinio surašymą, atstovavimą teisme, kitą su nagrinėjamu ginču susijusią teisinę pagalbą sudaro 6000 eur.

Ieškovas ieškinyje nurodė, kad 2022 m. gruodžio 15 d. OPAPA televizijoje transliuotoje laidoje „Žinios“ buvo paskelbtas vaizdo reportažas apie ieškovą, kurio metu atsakovas Jonaitis, duodamas interviu ir pasakodamas apie incidentą prekybos centre, ieškovą įvardino kaip asmenį, sukėlusį konfliktą prekybos centre, kad ieškovas elgėsi labai nemandagiai, agresyviai, iškeikė atsakovą Jonaitį necenzūriniais žodžiais, nuvertė nuo lentynos ir sudaužė brangaus gėrimo butelį ir už jį nesumokėjo. Pristatydami situaciją laidos „Žinios“ vedėjai aiškiai nurodė, kad šioje situacijoje dalyvavo ieškovas, aiškiai įvardydami jo vardą bei pavardę, nurodydami, jog ieškovas yra buvęs generalinis prokuroras. Atsakovas Jonaitis interviu metu nurodė, kad atpažino konfliktą sukėlusį asmenį kaip ieškovą, nes yra matęs ieškovo nuotraukų spaudoje. Nnurodo, kad atsakovo Jonaičio teiginių, kuriais remiantis sukurtas viešai paskelbtas reportažas, teisingumas nebuvo patikrintas. Reportaže taip pat sugretintos ieškovo ir prekybos centro prekybos salės vaizdo kamera užfiksuoto asmens, sukėlusio konfliktą, nuotraukos, iš jų matyti, kad tai skirtingi asmenys. Tačiau laidos vedėjai metu akcentavo nuotraukų panašumą. Toks vertinimas žiūrovams sudarė įspūdį, kad konfliktą su atsakovu sukėlė būtent ieškovas. Ieškovas teigia, kad atsakovės paskelbtame reportaže nurodyta informacija, laidos vedėjų ir atsakovo jo interviu metu jo išsakyti teiginiai visiškai neatitinka tikrovės. Reportažu sudarytas itin neigiamas įspūdis apie ieškovo asmenį, daroma neigiama įtaka jo reputacijai, pažeidžiama jo garbė ir orumas. Ieškovas pažymėjo, jog kreipėsi į atsakovę, kuri atsisakė pašalinti padarytą jo teisių pažeidimą.

Dėl reportaže nurodytos informacijos ieškovas turėjo teisintis artimiesiems, pažįstamiems asmenims, verslo partneriams, įrodinėti savo tiesą, reportaže pateiktos informacijos melagingumą. Žinių paskleidimo metu jis nebuvo viešasis asmuo, šiuo metu taip pat nevykdo jokių viešųjų funkcijų. Dėl atsakovų bendrų neteisėtų veiksmų patirtą neturtinę žalą ieškovas įvertino 100 000 Eur, nes laidoje paskelbta informacija jį diskreditavo, dėl paskleistų nepagrįstų teiginių patyrė stresą, dvasinių išgyvenimų, didelį emocinį sukrėtimą, pažeminimą, buvo sugadinta jo reputacija. Be to, patyrė 5000 eur turtinę žalą, kurią sudaro jo negautos pajamos, kurias jis būtų gavęs, jeigu nebūtų tekę gaišti laiką aiškinantis su atsakovais, su ieškovu dėl reportažo nutraukė sandėrį potencialus verslo partneris.

Atsakovas Jonaitis su ieškiniu nesutinka. Nurodo, kad jis sąžiningai paskleidė pakankamai pagrįstą nuomonę, kad ieškovas panašus į su juo konfliktavusį pirkėją. Jis yra matęs ieškovo Petraičio, buvusio generalinio prokuroro, nuotraukas spaudoje, o su prekybos centre konfliktavęs asmuo buvo itin panašus į ieškovą, jam net neliko abejonių dėl tapatumo. Tik vėliau, jau po interviu, pagal atsakovo Jonaičio pareiškimą inicijuoto ikiteisminio tyrimo metu paaiškėjo, kad prekybos centre konfliktavęs asmuo nebuvo ieškovas. Kadangi atsakovas po kilusio konflikto jautėsi pažemintas, jis nedelsdamas kreipėsi į žiniasklaidos priemones, siekdamas paviėšinti kilusį konfliktą ir interviu metu išreiškė tik savo sąžiningą nuomonę.

Atsakovė OPAPA televizija atsiliepime į ieškinį nurodo, kad Laidos vedėjų pavartoti žodžiai tebuvo meninės išraiškos priemonė, panaudota pristatant Reportaže pateikiamą atsakovo nuomonę, ir tai atitinka EŽTT praktiką dėl žurnalistų laisvės pasirinkti skelbiamos informacijos pateikimo būdo. Atsakovė tvirtina, kad egzistuoja visos Visuomenės informavimo įstatymo 54 straipsnio 1 dalies 7 punkte nurodytos jos, kaip visuomenės informavimo priemonės, redakcinės atsakomybės netaikymo sąlygos: 1) atsakovė nurodė skelbiamos informacijos šaltinį – atsakovą; 2) reportaže esanti informacija buvo paskelbta ne kaip žinia, o kaip atsakovo nuomonė, komentaras, vertinimas. Reportaže buvo paskelbta atsakovo Jonaičio nuomonė, jai nėra taikomi tiesos ir tikslumo kriterijai (VIĮ 2 straipsnio 31 dalis). Ieškovas yra viešasis asmuo, nes yra buvęs generalinis prokuroras, todėl negali naudotis tokiu pačiu asmeninių teisių gynimo mastu kaip privatus asmuo ir privalo demonstruoti didesnę tolerancijos laipsnį žiniasklaidos dėmesiui, net ir kai skelbiama nevisiškai tiksli informacija.

Motyvuotai atsakykite:

1. Kokios pobūdžio ginčas kilęs nagrinėjamoje byloje? Kaip paskirstoma įrodinėjimo našta tarp ginčo šalių?
2. Ar nagrinėjamu atveju yra pagrindas tenkinti ieškovo reikalavimus ir taikyti atsakovams (atsakovui) atsakomybę, jeigu taip – kokiu teisiniu pagrindu? Ar teigiamo atsakymo atveju galėtų būti taikoma solidarioji atsakomybė? Jeigu ieškinys tenkintinas, kokia apimtimi Jūs jį tenkintumėte?
3. Koks teismas būtų teisingas nagrinėti šalių ginčą?
4. Kaip paskirstytumėte bylinėjimosi išlaidas?

Egzaminuojamojo kodas _____
Baudžiamosios teisės ir proceso užduotis
2024 m. kovo 8 d.

Ž. kaltinamas pagal BK 138 straipsnio 2 dalies 8 punktą tuo, kad dėl chuliganiškų paskatų nesunkiai sužalojo žmogų: kaltinime nurodytu laiku, Ž., užėjęs į V. gyvenamojo namo kiemą, jį užpuolė ir įvykusio tarpusavio buitinio konflikto metu, tyčia kumščiu sudavė ne mažiau kaip vieną smūgį V. į veidą ir smūgiu pargriovė jį ant žemės. Ž., tęsdamas nusikalstamą veiką, gulinčiam V. spyrė ne mažiau kaip tris kartus į įvairias kūno vietas. Tokiais savo veiksmais Ž. padarė nukentėjusiajam V. įvairius kūno sužalojimus, tarp jų – ir galvos sumušimą su galvos smegenų sukrėtimu, sukėlusį nesunkų sveikatos sutrikdymą.

Gynyba teismui kelia alternatyvius prašymus:

Ž. inkriminuotą nusikalstamą veiką perkvalifikuoti iš BK 138 straipsnio 2 dalies 8 punkto į BK 138 straipsnio 1 dalį arba Ž. atžvilgiu baudžiamąją bylą nutraukti, nustačius baudžiamąją atsakomybę šalinančią aplinkybę (BK 28 straipsnio 2 dalis).

Argumentai:

Bylos duomenimis nustatyta, kad kaltinamojo Ž. tėvai ir nukentėjusiojo V. šeima yra kaimynai. Tarp šių kaimynų yra susiklostę ilgalaikiai konfliktiniai santykiai. Dažniausiai konfliktai tarp jų kyla dėl netinkamo nukentėjusiojo V. elgesio su kaltinamojo Ž. motina; jis ją nuolat žemina, terorizuoja, rodo jai nepadorius gestus; kartą buvo pervažiavęs motinos šunį; be kita ko, konfliktai kyla ir dėl nukentėjusiojo V. keliamo triukšmo, garsiai leidžiant muziką. Kaltinamajam yra seniai žinoma apie šią besitęsiančią konfliktinę situaciją tarp jo tėvų ir jų kaimynų (nukentėjusiojo V. šeimos).

Įvykio dieną, kaltinamajam Ž. telefoninio pokalbio metu jo motina pasiskundė, kad ryte ją kastuvo kotu sumušė kaimynas V. Ž., reaguodamas į motinos skundą, atvyko pas V. į kiemą, tikslu išsiaiškinti smurto prieš jo motiną aplinkybes. Žodinio konflikto metu nukentėjusysis V. sugriebė jį už nugaros, po to, Ž., gindamasis, sudavė jam keletą smūgių.

Gynyba teigia, kad esant nustatytoms tokioms bylos aplinkybėms, akivaizdu, kad Ž. nusikalstamus veiksmus lėmė ne chuliganiškos paskatos, o labai aiškios ir kaltinamajam atrodžiusios gana svarios (sudrausminti kaimyną ir taip apginti motiną) asmeninės priežastys. Todėl kaltinamojo veiksmai neteisingai kvalifikuoti pagal BK 138 straipsnio 2 dalies 8 punktą.

Šioje byloje taikytina BK 28 straipsnio 2 dalis.

Ž. veikė būtinios ginties sąlygomis, neperžengdamas jos ribų, nes kėsinimasis į jo sveikatą buvo pavojingas, realus ir akivaizdus. Tai, kad nukentėjusysis V. siekė pažeisti baudžiamąją įstatymo saugomas vertybes, patvirtina byloje nustatyta aplinkybė, jog tą pačią dieną nukentėjusysis V. kėsinosi į kaltinamojo Ž. motinos sveikatą, o pastarajam, siekiant su juo pasikalbėti apie prieš jo motiną naudotą smurtą, V., keikdamas jį necenzūriniais žodžiais, sugriebė Ž. už nugaros, dėl ko pastarasis privalėjo gintis. Be to, nukentėjusysis yra fiziškai aukštesnis už kaltinamąjį, todėl jis (Ž.) turėjo pagrindą gintis aktyviais veiksmais.

Prokuroro, palaikančio valstybinį kaltinimą, argumentai:

kaltinamojo veiksmai teisingai kvalifikuoti pagal BK 138 straipsnio 2 dalies 8 punktą, nes:

- Ž. netikėtai užpuolė nukentėjusįjį V. pastarojo privataus namo kieme ir tyčia sudavė jam ne mažiau kaip vieną smūgį kumščiu į veidą, pargriovė jį ant žemės, o po to, tęsdamas nusikalstamą veiką, gulinčiam V. dar spyrė ne mažiau kaip tris kartus į įvairias kūno vietas, taip padarydamas jam sužalojimus, sukėlusius nesunkų sveikatos sutrikdymą;

- iki įvykio šių asmenų nesiejo jokie asmeniniai, dalykiniai ar kitokie santykiai;

- tarp kaltinamojo ir nukentėjusiojo nebuvo jokio aiškaus asmeninio pobūdžio konflikto;
- įvykio dieną, Ž., sužinojęs apie motinos kaimyno (V.) nederamą elgesį prieš ją, atvyko tiesiai pas nukentėjusįjį į namus ir užėjęs į jo kiemą, jį sumušė.

Visa tai rodo, kad kaltinamasis jam inkriminuotą nusikalstamą veiką padarė dėl chuliganiškų paskatų.

Pasak prokuroro, nagrinėjamoje byloje nebuvo susidariusi ir būtiniosios ginties situacija, nes nukentėjusiojo V. veiksmai nebuvo akivaizdūs ir realūs, taip pat nenustatytas ir pavojingas kėsینimasis į kaltinamojo Ž. ar kitų asmenų sveikatą. Sužalojimai nukentėjusiajam buvo padaryti jam net nesirengus ir nepradėjus atlikti jokių kėsینimosi veiksmų (gynybos nurodyta aplinkybė, jog nukentėjusysis pirmas ranka sugriebė kaltinamajam už nugaros, byloje nenustatyta). Konflikto iniciatorius buvo kaltinamasis Ž., kuris netikėtai užpuolė V. jo privačiame kieme ir panaudojo prieš jį fizinį smurtą. Konflikto metu pats kaltinamasis nepatyrė jokių kūno sužalojimų ar kitokių neigiamų padarinių.

Motyvuotai atsakykite:

1. Išanalizuokite BK 138 straipsnio 1 dalyje nurodytos nusikalstamos veikos požymius. Nurodykite aptariamą nusikalstamą veiką kvalifikuojančio požymio – chuliganiškų paskatų – taikymo kriterijus (BK 138 straipsnio 2 dalies 8 punktas). Kaip šiuo atveju turėtų būti kvalifikuojami kaltinamojo veiksmai?
2. Aptarkite būtiniosios ginties, kaip baudžiamąją atsakomybę šalinančios aplinkybės, teisėtumo sąlygas. Nurodykite teismų taikomą taisyklę būtiniosios ginties situacijai nustatyti.
Ar nagrinėjamu atveju kaltinamasis veikė būtiniosios ginties sąlygomis? Išdėstykite pateikto atsakymo motyvus.
3. Kokį procesinį sprendimą nagrinėjamu atveju turėtų priimti pirmosios instancijos teismas, išnagrinėjęs baudžiamąją bylą ir nustatęs, kad:
 - a) kaltinamojo veiksmuose yra nusikalstamos veikos požymiai?
 - b) kaltinamasis veikė būtiniosios ginties sąlygomis?

(Atsakymą pagrįskite konkrečiomis BPK nuostatomis, atitinkamai nurodydami įstatymo keliamus reikalavimus procesinio sprendimo formai ir turiniui).